

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

*Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj
Interesna skupina lokalnih interesov*

Številka: 003-03-1/2019/46
Ljubljana, 17. 7. 2019

Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj in Interesna skupina lokalnih interesov sta na skupni seji 15. 7. 2019, na podlagi 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), oblikovali naslednje

STALIŠČE

k osnutku Zakona o pokrajinah in načrtu aktivnosti v postopku priprave osnutkov pokrajinske zakonodaje

Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj in Interesna skupina lokalnih interesov sta se seznanili z osnutkom Zakona o pokrajinah, ki ga je pripravila strokovna skupina pod vodstvom prof. dr. Boštjana Brezovnika, in načrtom aktivnosti v postopku priprave osnutkov pokrajinske zakonodaje, ki je usklajen med Uradom predsednika Republike Slovenije, Državnim svetom Republike Slovenije in vodjo projekta prof. dr. Boštjanom Brezovnikom. Predsednik Državnega sveta Alojz Kovšca je državne svetnike seznanil z okvirnim načrtom aktivnosti, vodja projekta prof. dr. Boštjan Brezovnik in član strokovne skupine prof. dr. Borut Holcman pa sta jih seznanila z vsebino osnutka zakona ter izhodišči za regionalno razdelitev.

Kot ugotavljajo državni svetniki, je bilo na srečanju štirih predsednikov dogovorjeno, da Državni svet prevzame vlogo koordinatorja oživitve in vodenja procesa ustanovitve pokrajin, pri čemer skupina strokovnjakov z različnih področij pod vodstvom prof. dr. Boštjana Brezovnika iz Pravne fakultete Maribor pripravi osnutke pokrajinske zakonodaje. Proces poteka od spodaj navzgor (sodelovanje s predsedstvi vseh treh združenj občin) z izrazito strokovno podporo. Ko bodo imeli zakonodajni osnutki širši družbeni konsenz in podporo lokalnih skupnosti, se bodo predložili v zakonodajni postopek. Vlada Republike Slovenije je seznanjena z vsemi načrtovanimi aktivnostmi, ki so skupaj z gradivi tudi objavljene na www.pokrajine.si

Osnutek zakona o pokrajinah je pripravljen z namenom predstavitve modela pokrajin, ki sledi ureditvi občin, ki je ustrezna in učinkovita. Kot pokrajinski organi so predvideni pokrajinski svet, predsednik pokrajine in nadzorni odbor pokrajine, dodatno pa je zagotovljeno ustrezno sodelovanje pokrajine z občinami z ustanovitvijo sveta občin z območja pokrajine. Skupina strokovnjakov se je orientirala na 11 pokrajin, vezanih na mestne občine. Tak model z vidika stroke predstavlja najboljše izhodišče za nadaljnjo razpravo, saj so mestne občine administrativno-upravna, izobraževalna, kulturna, športna središča. Cilj je doseči ustrezno administrativno ureditev Slovenije, ki bo prispevala k skladnemu regionalnemu razvoju in učinkovitejšemu črpanju EU sredstev, ki je danes slabo. Študija o fiskalni

60
LET
STAVBE

decentralizaciji, pripravljeni za Skupnost občin Slovenije, je pokazala, da se Slovenija na podlagi indeksa fiskalne decentralizacije, ki zajema vsa načela Evropske listine lokalne samouprave, uvršča med vsemi državami EU na 24. mesto.

Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj in Interesna skupina lokalnih interesov sta glede osnutka Zakona o pokrajinah in predstavljenih izhodišč regionalne razdelitve ter načina vlaganja aktov v zakonodajni postopek oblikovali naslednje **stališče**:

- Interesna skupina in komisija podpirata pristop vodenja procesa regionalizacije od spodaj navzgor in brez politične konotacije ter poudarjata, da je bil Državni svet kot predstavnik lokalnih interesov vseskozi zagovornik ustanovitve pokrajin. Državni svetniki se strinjajo, da lahko pokrajine kot nosilke skladnejšega regionalnega razvoja pripomorejo k uspešnejšemu črpanju EU sredstev, prav tako povečujejo možnosti čezmejnega sodelovanja. Z ustanovitvijo pokrajin ne bo potrebe po sprejemanju posebnih zakonov za zagotavljanje razvojnih spodbud manj razvitim območjem.
- V zvezi s predvidenim zbiranjem podpisov podpore 5000 volivcev za vložitev predlogov zakonov v sprejem Državnemu zboru sta interesna skupina in komisija izpostavili pričakovanje, da bo Državni svet prevzel vlogo predlagatelja predhodno usklajenih zakonodajnih predlogov s strani stroke in ob podpori lokalnih skupnosti.
- Projekt ustanovitve pokrajin je treba v luči bojazni o dodatnih stroških in birokratizaciji primerno predstaviti javnosti in jim razložiti vlogo pokrajin - kot nosilk skladnega regionalnega razvoja, ki lahko bistveno pripomorejo k uspešnejšemu črpanju EU sredstev, in - kot dvoživk, ki ob prenosu kadra z državne ravni izvajajo naloge regionalnega pomena in prenesene državne (in občinske) naloge.
- Glede na izkušnje ob zadnjem poskusu ustanavljanja pokrajin državni svetniki opozarjajo, da predstavlja eno večjih ovir za ustanovitev pokrajin vprašanje prenosa pristojnosti z državne na regionalni raven in istočasen prenos kadra, saj je 2008 prav državna birokracija na ministrstvih nasprotovala prenosu pristojnosti z državne ravni na pokrajine. Tudi pri prenosu nalog z lokalne na regionalni raven znajo biti težave, ker imajo večje občine manjši interes za prenos nalog na višjo raven.
- Prostor (prostorsko načrtovanje) je eden ključnih pokazateljev nujnosti ustanovitve pokrajin in s tem (teritorialne, upravne, fiskalne) decentralizacije države, ki je danes preveč centralizirana. Čim prej je treba prenesti pristojnosti z upravnih enot na lokalno/regionalno raven, saj časovno zavirajo realizacijo (z EU sredstvi financiranih) razvojnih projektov in na ta način vplivajo tudi na neučinkovitost koriščenja sredstev evropske kohezijske politike. Na drugi strani se mora država osredotočiti na izvajanje nalog državnega pomena, vključno z zastopanjem interesov Slovenije v mednarodnem prostoru.
- Ne gre toliko za premajhne občine kot za njihovo preveliko raznolikost in nekonsistentno politiko države do nižjih ravni države - občine, krajevne skupnosti – pri čemer so krajevne skupnosti pomemben element nedelitve občin.

- Medtem ko imajo danes državni organi (npr. Policija, UE, GURS, centri za socialno delo Slovenije, sodišča) različno organizacijo mreže lokalnih organizacijskih enot oz. ima vsak organ »svojo regijo«, je treba v okviru projekta ustanovitve pokrajin njihovo organizacijsko strukturo poenotiti.
- Eden od predpogojev uspešnosti projekta je tudi ohranitev finančne avtonomije občin znotraj pokrajin.
- Volitve v pokrajinske organe je treba urediti na način, da bo zagotovljena sorazmerna zastopanost občin z območja pokrajine.
- Ker je predvideno, da bodo pokrajine poleg lokalnih zadev širšega pomena opravljale tudi državne prenesene naloge, je treba preveriti, ali lahko predsednik pokrajine samostojno imenuje/razrešuje direktorja pokrajinske uprave in načelnika pokrajinskega upravnega organa/enote pokrajinske uprave ali bo pri tem potrebno tudi soglasje države (vlade).
- Predlagane pristojnosti bi kazalo bolj eksplicitno opredeliti: predvidene so naloge na področju visokega šolstva, srednje šole pa niso omenjene; predvideno je ustanavljanje regionalnih bolnišnic, ne pa regijskih odlagališč odpadkov, ki so zdaj v domeni države, ker regij nimamo; nič se ne omenja vodooskrbe, ki ni občinskega, ampak regionalnega pomena; javno kmetijsko in gozdno zemljišče je bilo pred osamosvojitvijo v lasti in upravljanju občin, zdaj so javna zemljišča za urbanizacijo v lasti občin, ostala pa sodijo pod okrilje države (npr. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov) –slednja bi lahko prenesli pod okrilje pokrajin.
- Ključno je, da občine najdejo svoje mesto znotraj posameznih pokrajin, saj to povečuje možnosti za realizacijo projekta. Ob tem velja opozoriti, da so se po osamosvojitvi izoblikovale razvojne (statistične, gospodarske) regije, ki so postale naraven povezovalni element prebivalcev na nekem območju. S tega vidika bo zato kakršnokoli spreminjanje njihove strukture težje, saj bo pri prebivalcih in politiki posameznih krajev doživela odpor. Zavedati se je tudi treba, da mestne občine niso nastale na podlagi kriterijev, ampak političnega dogovora. Če bodo pokrajine neustrezno strukturirane, bodo razvojne razlike še večje – npr. z vidika statistike danes dosega le ena regija nadpovprečne rezultate, ostale pa so podpovprečne (npr. med Novim mestom in Belo krajino je razvojni razkorak velik, znotraj Jugovzhodne Slovenije pa se te razlike statistično izgubijo, kar otežuje določanje konkretnih razvojnih nalog, ki jih eno ali drugo območje potrebuje).
- V začetni fazi je pomembna vsebina in večje pristojnosti pokrajin na področju regionalnega razvoja in ne njihovo število. Pri tem velja opozoriti, da je bolje preveč pokrajin kot da tudi tokratni poskus ustanavljanja pokrajin propade. Teritorialna delitev na nivoju pokrajin mora biti čim bolj usklajena z razdelitvijo na Vzhodno in Zahodno kohezijsko regijo. Prav tako državni svetniki poudarjajo, da je lahko 11 mestnih občin izhodišče za število pokrajin, ne pa ključen argument, saj jim večina občin ni naklonjena iz bojazni, da bodo ti centri le nadomestek oz. podaljšek države na regionalni ravni. Ključen argument teritorialne razdelitve Slovenije na pokrajine mora biti njihova razvojna funkcija, ki pa se lahko izvaja le v okviru zagotovljenega zadostnega obsega sredstev (koriščenje EU sredstev je pogojeno z zagotavljanjem lastne finančne udeležbe).

- Postavlja se vprašanje nadaljnje vloge skupnih medobčinskih uprav, katerih ustanovitev se danes spodbuja, in kaj bo s njihovimi zaposlenimi. Prav tako se postavlja vprašanje nadaljnjega obstoja regionalnih razvojnih agencij.

Predsednik Komisije za lokalno samoupravo in regionalni razvoj
Dušan Strnad, l.r.

Interesna skupina lokalnih interesov
Milan Ozimič, l.r.